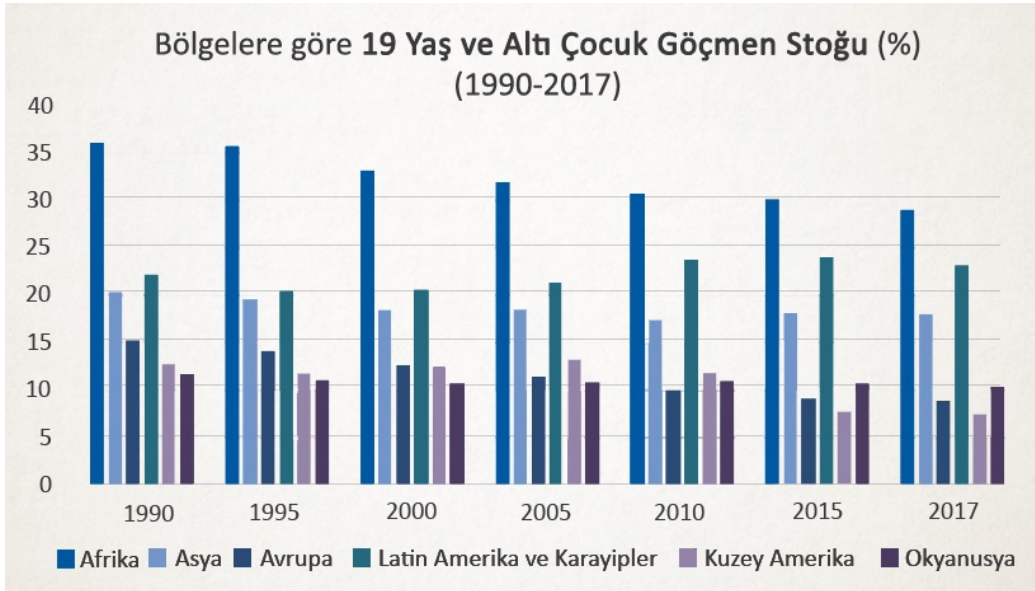

Çocuk Göçmenler

Sosyoekonomik krizler sebebiyle süregelen insan hareketlerinin yanı sıra savaştan ve zulümden kaçıp farklı ülkelere sığınmak zorunda kalanlar içinde en riskli ve hassas kesimi çocuklar oluşturmaktadır. Medyaya yansıyan haberler, göçmen çocukların karşı karşıya kaldıkları insan hakları ihlalleri ile içinde buldukları tehlikeli durumu bizlere sürekli hatırlatmaktadır. Ülkeler göz önüne alındığında, ister göç veren olsun ister geçiş ülkesi veya isterse yeniden yerleşilen ülkeler olsun, çocukların her aşamada karşılaştığı riskler aynı ölçüde yıkıcı olabilmektedir.

Yaşanan sıkıntılarla mücadelede, çocukların en az zarar görmesi konusunda göçmenleri ve göç akımlarını analiz etmede, verileri yaşlara göre ayırtmak çok önemlidir. Çocuk göçmenler için yaş, cinsiyet, çocuklara göç sırasında eşlik eden bir ebeveyn, aile üyesi, destekçi olup olmaması vb. şeklinde ayrıştırılan veriler, göçmenlerin geçiş sırasında ve varış noktalarındaki olası savunmasızlık ve korunma düzeylerini belirlemek için önemlidir. Çocuk göçmenler özellikle tek başlarına ve düzensiz göç yollarıyla seyahat ettiklerinde istismar, insan ticareti ve sömürü gibi durumlara maruz kalmaktadırlar.[1] Yıllara ve kıtalara göre çocuk göçmenlerin sayısal dağılımı aşağıdaki tablodaki gibidir.

Kaynak: BM DESA 2017. Uluslararası Göçmen Stoğu: Yaş ve Cinsiyete Göre, Erişim 14 Şubat 2018.

Tabloda da görüldüğü üzere çok uzun yıllar geçse de çocuk göçmen sayısında önemli bir düşüş yaşanmamıştır. Burada dikkat çeken başka bir bilgi ise, Afrika kıtasının çocuk göçmen sayısında yıllardır açık ara en önde olmasıdır.

Uluslararası örgütlerin verilerine göre her sekiz göçmendeki biri çocuktur. Göçmen çocuklar bu nedenle dünya çapındaki tüm mülteci ve göçmenlerin önemli bir yüzdesini temsil etmektedir. Avrupa Birliği'ne 2017'de sığınma başvurusunda bulunan 161.000 çocuk, o sene yapılan toplam iltica başvurularının üçte birine tekabül etmektedir. Bu çocukların yaklaşık 25.600'ü göç sırasında yanında refakatçisi bulunmayan çocuklardır.[2] Göç eden milyonlarca çocuk, daha iyi bir yaşam arayışında, eğitim ve istihdam olanakları için güvenli bölgelere göç etmektedir. Bununla birlikte, milyonlarca çocuk evlerinden şiddet, savaş, yoksulluk, zulüm, dışlanma ve iklim değişikliğinin etkileri sebebiyle ayrılmak zorunda kalmaktadır. Göçmen çocuklar, çoğu zaman güvenli yollar kullanmak ve aileleriyle hareket etmek için sınırlı seçeneklere sahiptir. Çocuklar geçiş güzergâhlarında ve varış noktalarında şiddet, istismar, sömürü veya ayrımcılık gibi birçok zorluğa maruz kalmaktadır. Gittikleri yerlerde de eğitim ve uygun tıbbi bakıma sahip olmaları genellikle mümkün olamamaktadır. Gidilen bölgenin yabancı olması, özellikle de yeni bir dil öğrenmeye ve yeni bir kültüre entegre olmaya çalışmaları, onların toplum içerisine kolayca karışmalarını zorlaştırmaktadır. Tabii ki bu zorlukların kalıcı fiziksel ve psikolojik etkileri de olmaktadır.[3]

Bu göç dalgalarının azalmaması hatta artması üzerine Avrupa Konseyi Mayıs 2017’de “Avrupa’daki Mülteci ve Göçmen Çocukları Korumaya Yönelik Avrupa Konseyi Eylem Planı” başlıklı 2017-2019 yıllarına ait hedeflerin bulunduğu bir rapor yayımlamıştır. Raporda, göç kapsamındaki çocuklara, öncelikle çocuk oldukları göz önünde bulundurularak muamele edilmesi gerektiği ilkesi vurgulanmıştır. Ayrıca her bir çocuğa statüsüne ve korunma ihtiyacına uygun biçimde davranılması gerektiği de belirtilmiştir. Refakatsiz çocuklara özel bir yer ayıran Mülteci ve Göçmen Çocukları Korumaya Yönelik Eylem Planı üç temel ayaktan oluşmaktadır:^[4]

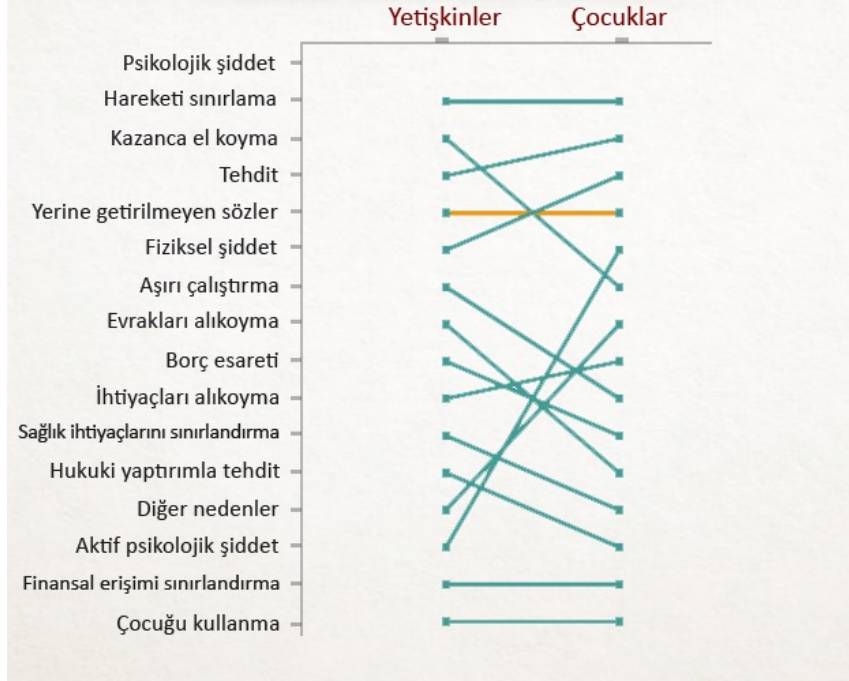
1. Haklara ve çocuk dostu usullere erişimin sağlanması
2. Etkili koruma sağlanması
3. Göçmen çocukların kalacakları yer ile uyumlarının sağlanması

Çocuk göçmenlerin etkin korunmasının sağlanması kapsamında göçmen çocuklar, her bir çocuğun özel ihtiyacına ve statüsüne bağlı olarak, asgari insan haklarını koruyan mevcut normlara göre etkili bir biçimde korunmalıdır. Bu bağlamda alınacak tedbirler arasında şunlar yer almaktadır:

- Yerleşik standartlar doğrultusunda uygun barınmanın sağlanması (özellikle de refakatsiz ve ailelerinden ayrılmış çocuklar için)
- Çocukların ortadan kaybolması durumunda derhal harekete geçilmesi
- Aile bağlarının yeniden oluşturulması ve çocukların yalnızca göçmenlik statüleri nedeniyle özgürlüklerinden yoksun bırakılması uygulamasına başvurmadan kaçınılması için her türlü çabanın gösterilmesi
- Çocuğun insan ticareti, cinsel istismar ve diğer şiddet türlerine karşı korunması^[5]

Çocuk göçmenlerin maruz kaldığı tüm bu riskler ve alınan tedbirlerin yanında her yaşta insanın maruz kaldığı insan ticaretine elbette yukarıda bahsedildiği gibi çocuk göçmenler de maruz kalmaktadır. Bu konuya önemine binaen biraz daha detaylı bakılacak olursa; insan ticaretinin önlenmesi, durdurulması ve cezalandırılmasına ilişkin Birleşmiş Milletler’in 2000 yılında yayınladığı ve zaman zaman güncellediği protokolde,^[6] insan ticaretine maruz kalmış kişinin rızasının olup olmadığı, rızası varsa da rızasının ne şartlarda alındığı sorgulanırken; insan ticareti mağduru çocuklar söz konusu olduğunda protokol, çocukların savunmasız durumlarının, rıza göstermeleri için uygunsuz bir araç kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın, rıza göstermelerini imkânsız kıldığını ortaya koymaktadır.^[7]

Çocuklar yetişkinlere göre fiziksel istismar ve psikoaktif maddelerle daha fazla kontrol edilirler

İnsan ticareti mağduru çocuk ve yetişkinlerin kontrol edilebilirliği konusunda kullanılan yöntemler kıyaslamalı olarak yukarıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir. Bu yöntemler arasında, çocuk göçmenlere karşı fiziksel istismar ve psikoaktif maddelerin kullanımı ön plana çıkmaktadır.^[8]

2015-2016 yılları arasında tespit edilen insan kaçakçılığı mağdurlarının yaş ortalaması 29 iken, aynı dönemde belirlenen mağdurların en az %16'sının çocuklardan oluştuğu görülmüştür. 2002-2016 yılları arasında tespit edilen mağdurların büyük çoğunluğu, iş gücü göçü yoluyla insan ticareti sürecine girmiş olsa da 2014-2016 yıllarında tespit edilen çocuk mağdurların büyük bir kısmının aileleri tarafından satılmış ya da aileleri/akrabaları aracılığıyla insan ticareti sürecine girmiş olması da dikkat çekici bir bilgidir.^[9] Hasılı "Çocuk Göçmenler" konusu hâlihazırda çözüm bekleyen canlı bir meseledir.

[1] <https://migrationdataportal.org/themes/child-migrants>

[2] <http://www.iomvienna.at/en/migrant-children>

[3] https://www.unicef.org/children-uprooted?utm_source=media&utm_medium=email&utm_campaign=harrowing_journeys

[4] <https://edoc.coe.int/en/index.php?controller=get-file&freeid=7502/>, Avrupa'daki Mülteci ve Göçmen Çocukları Korumaya Yönelik Avrupa Konseyi Eylem Planı (2017-2019).

[5]

<https://edoc.coe.int/en/children-s-rights/7502-avrupadaki-multeci-ve-gocmen-cocuklari-korumaya-yonelik-avrupa-konseyi-eylem-planı-2017-2019.h>

[6] <https://www.osce.org/odihr/19223?download=true>

[7] <https://migrationdataportal.org/themes/human-trafficking>

[8] <https://www.ctdatacollaborative.org/>

[9] <https://migrationdataportal.org/themes/human-trafficking>